Antoine de Saint-Exupéry (29 czerwca 1900 w Lyonie - 31 lipca 1944 zestrzelony nad Morzem Śródziemnym niedaleko Marsylii)

Ten pilot-pisarz z celtyckiego Lyonu
planował lot z Paryża do Sajgonu,
w świat baśni niech leci,
taki nie dla dzieci,
w naszym latał do... tragicznego zgonu.

(ebs)

Antoine de Saint-Exupéry - francuski pilot, pisarz i poeta. Twórca "Małego Księcia", jednego z najbardziej znanych dzieł XX w.

https://www.youtube.com/watch?v=3RBMRNcmxfo

Urodził się 29 czerwca 1900 w Lyonie w rodzinie arystokratycznej jako Antoine Marie Jean-Baptiste Roger de Saint-Exupéry, syn hrabiego Jeana de Saint-Exupéry. Gdy miał 4 lata, zmarł jego ojciec i Antoine z matką oraz rodzeństwem zamieszkali w zamku u ciotki. Uczył się w szkołach katolickich prowadzonych przez jezuitów. W wieku 12 lat odbył pierwszy lot samolotem jako pasażer; wtedy też przerobił swój rower, dodając mu skrzydła.

Zamierzał wstąpić do szkoły morskiej, jednak nie zdał egzaminu. W 1919 podjął studia na Wydziale Architektury Akademii Sztuk Pięknych. W wieku 21 lat uzyskał kwalifikacje pilota cywilnego, a w 1922 roku pilota wojskowego (podczas pobytu w centrum szkolenia pilotów wojskowych w Istres). W lotnictwie wojskowym służył krótko, gdyż na skutek wypadku, w którym został ranny, został w 1923 przeniesiony do rezerwy w stopniu podporucznika rezerwy.

W 1926 podjął pracę w Towarzystwie Lotniczym Latecoere, latając pomiędzy Francją i Afryką, głównie przewożąc pocztę, na trasie Tuluza - Casablanca - Dakar. Od 1929 do 1931 pracował jako dyrektor oddziału Latecoere Aeroposta Argentina w Argentynie, tam też poznał Argentynkę Consuelo Suncin Sandoval de Gómez, z którą ożenił się w marcu 1931 po powrocie do Francji. We Francji dalej latał, przewożąc pocztę.

W grudniu 1935 de Saint-Exupéry podjął próbę rekordowego przelotu na trasie Paryż - Sajgon samolotem Caudron Simoun, ale rozbił samolot na Pustyni Libijskiej, części Sahary w Afryce Północnej.

Podczas wojny domowej w Hiszpanii był korespondentem prasy francuskiej.

W styczniu 1938 podjął próbę przelotu na trasie Nowy Jork - Ziemia Ognista, lecz tym razem uległ wypadkowi w Gwatemali, odnosząc przy tym poważne obrażenia, których skutkiem był trwały niedowład lewego ramienia. W całej jego karierze prześladowały go liczne mniejsze lub większe wypadki lotnicze.

Doświadczenia lotnicze Antoine'a de Saint-Exupéry'ego znalazły odbicie w jego twórczości. Pierwsze opowiadanie "L'Aviateur" ("Lotnik") opublikował w 1926, a w 1928 wydał książkę "Courrier Sud" ("Poczta na Południe"). W 1931 napisał "Nocny lot", a w 1939 "Ziemię, planetę ludzi", za którą otrzymał nagrodę Grand Prix Akademii Francuskiej.

Po wybuchu II wojny światowej, jako kapitan lotnictwa de Saint-Exupéry latał we francuskim dywizjonie rozpoznawczym GR II/33 stacjonującym w Orconte, wykonując kilka lotów bojowych. Po zajęciu Francji przez Niemcy, został wraz ze swoją eskadrą ewakuowany do Algieru (17 czerwca 1940) a następnie, po demobilizacji wrócił do Francji. W grudniu 1940 przedostał się przez Portugalię do USA, gdzie zajmował się pisarstwem.

Amerykańska emigracja trwała dwa i pół roku i zaowocowała trzema utworami: "Pilotem wojennym" (luty 1942), "Listem do zakładnika" (luty 1943) oraz "Małym Księciem" (kwiecień 1943).

Po wykorzystaniu wszelkich możliwości i wpływów, pomimo zaawansowanego wieku jak na pilota bojowego (wiek pilotów wojskowych nie mógł przekraczać 35 lat a pisarz miał wtedy 43), przydzielono go do lotnictwa Wolnych Francuzów, podporządkowanego amerykańskiemu dowództwu.

Po wykonaniu dwóch misji 14 czerwca i 21 lipca 1943 z Tunezji nad Francję, uszkodził samolot przy lądowaniu i został zawieszony. Ponownie powrócił do latania bojowego 16 maja 1944, latając z Korsyki. Został awansowany do stopnia majora. 31 lipca 1944 o 8.45 (rano) wystartował do misji fotografowania niemieckich wojsk koło Lyonu, z której już nie powrócił.

Koniec filmu "La dernière mission" (1994) z Bernardem Giraudeau w roli Antoine'a de Saint-Exupéry'ego:

https://www.youtube.com/watch?v=AkfufESrEg8

Przez wiele lat dokładny los samolotu Antoine'a de Saint-Exupéry'ego nie był znany, krążyły też różne teorie odnośnie przyczyny jego śmierci. W 1998 rybak wyłowił z Morza Śródziemnego w okolicy Marsylii bransoletkę należącą do pisarza, a kawałki jego samolotu znaleziono w 2000 i ostatecznie zidentyfikowano 7 kwietnia 2004 dzięki numerom seryjnym. Jego samolot typu F-5B Lightning wpadł do wody blisko wyspy Frioul, niedaleko Marsylii.

Najprawdopodobniej został on zestrzelony przez niemiecki myśliwiec Fw 190 A-8 pilotowany przez Roberta Heichelle, który zgłaszał zestrzelenie atakującego go Lightninga 31 lipca ok. godz. 12.06. Do zestrzelenia Saint-Exupéry'ego przyznał się też w książce "Saint-Exupéry: Ostatnia tajemnica" (autorzy: Jacques Pradel i Luc Vanrell) niemiecki pilot Horst Rippert, jednak zaznaczając, iż nie ma absolutnej pewności co do tożsamości pilota zestrzelonego przez siebie samolotu.

*

"*Rozumiałem już. Umiera gąsienica, kiedy zmienia się w poczwarkę. Umiera roślina, kiedy zawiązuje się ziarno. Każdy, przemieniając się, odczuwa smutek i niepokój. Wszystko w nim staje się zbędne. Każdy, przemieniając się, jest jak pełen żalu cmentarz.*" ("Twierdza", tł. Aleksandra Olędzka-Frybesowa, IW PAX, Warszawa 1990)

*

1 stycznia 2015, zgodnie ze współczesnym prawem autorskim o wygaśnięciu praw autorskich 70 lat po śmierci autora w większości krajów, w tym w Polsce, wszystkie utwory Antoine de Saint-Exupéry'ego w języku francuskim weszły do domeny publicznej, przez co stały się "własnością publiczną" i są dostępne dla każdego, do wykorzystania w dowolnym celu (wygaśnięcie praw nie dotyczy tłumaczeń utworów - te dalej podlegają prawom autorskim w okresie do 70 lat od śmierci tłumacza).

Wyjątek stanowić będzie "Mały Książę", ze względu na zastrzeżenie tytułu dzieła, każdego występującego w nim bohatera oraz ilustracje jako odrębne znaki towarowe zastrzeżone przez spadkobierców Exupéry'ego. Dodatkowo we Francji na wniosek fundacji mu poświęconej prawa autorskie zostały przedłużone o 30 lat i wejdą do domeny publicznej dopiero w 2045.

O małżeństwie z Consuelo: 12 lat burzliwego małżeństwa, obustronne zdrady, 10-letni romans Antoine'a z Hélène (Nelly) de Vogüé, autorką pierwszej biografii o nim, a mimo to właśnie do Consuelo pisarz napisze po latach: "*Dziękuję Ci że trzymałaś się mnie jak mały, bardzo uparty krab*". I to ją uczyni nieśmiertelną pod postacią róży, w wydanym rok przed śmiercią „Małym księciu".

Pierre Chevrier, "Antoine de Saint-Exupéry” 1947 (I wydanie, 1. biografia napisana przez kochankę Antoine'a Nelly de Vogüé pod męskim pseudonimem)

Alain Vircondelet, "Antoine i Consuelo de Saint-Exupéry. Legendarna miłość”, Muza S.A., Warszawa 2007

*

bogata w informacje i fotografie strona St-Ex